

xi, 187); però és enormement excessiu de dir com aquell diccionari, que allò no «és bon català».

Almenys en el cas del pronom substantiu i sobretot quan és predicat, *masses* igual que *forces i gaires*, han penetrat ja tant en la llengua viva que és en va condemnar-los (com seria condemnable dir *caps* per 'ninguens' i fins convé evitar *prou*, encara que no sigui tot un barbarisme com *proutes*): car observem que al·trament podem exposar-nos a ambigüitat, i una llengua apta a tot ús no té dret a privar-se de recursos distintius còmodes o difícilment reemplaçables: si en els versos «si altres fadrins volguera / *masses* em van al darrera», Verdager hagués posat *massa em van* --- la desaprovació s'hauria entès per al fet absolut d'anar darrere d'una noia, quan l'única cosa que dóna a entendre com a dolenta és que siguin massa nombrosos.

Coromines havia escrit: «¿Per què ets tan deixat que no coneixes els pocs criats que tens, o vius tan desaforadament que 'n tinguis *massa* per poder-te'n recordar?» en l'autògraf de *La Vida Austera* (iv, § 3, O. C., 755a12), però ell mateix ho canvià en invés posant-hi *masses* (1.ª ed., 261) i així ho hem respectat a totes les eds., perquè potser ho sentia com a exposat a ser entès com que no era gaire bo que tingués criats i no pas que no ho era que en tingués més del compte. D'acord, doncs, que això nasqué com a vulgarisme, però a vegades no és gaire prescindible, i per tant crec que s'ha de declarar tolerable almenys en casos com són *masses* o en *té masses* (coses com *massa vegades* o *massa vicis* ja no causen escrúpol); però també amb els mots que poden ser alhora adjectius i substantius, com *masses amics*, s'hauria de ser tolerant.

Des d'antic es va poder usar, ocasionalment, substantivant en certa manera abstracte: «per excusa de pujar i devallar de les besties o de cavalcar pus segur, sofren alguns abraçaments e palpunyar, e d'altres males frasques qui s'acosten al propi, e així, de poc en poc, vénen al *massa*», Eixim. (*Dones*, § 29, f° 27r2); «¿fóra només l'ombra del temps que passa, / la mesura del lluny i de l'aprop / i el sentit de lo poc i el molt i el *massa*, / enganyador, perquè ja tot ho és tot?», Maragall. *Massa que* (amb el que omissible) pogué pendre un sentit que podríem dir aversiu o avorridor: «Ara, per la despedida, - dem-nos las mans / —*Massa* me las cremariau, Comte l'Arnau!» (MilàF, *Romillo.*, 78.77), i a còpia d'abusar-ne cortesament, amb antífra: men. «*massa que*: de segur que, regularment, per lo regular», Ferrer Ginart (*Rond.*, 222). «Ell l'afanyem *massa* com més *prou*, el plat de trumfos que'ns fiquem a la boca! —se deyan a tota hora marit y muller», RCasellas (*Els Sots Feréstecs*, p. 28, de nou p. 155) < '*massa*', quant més '*prou*!', com si diguéssim «si algú troba que no podem dir '*massa*', quant més tenim dret a dir que 'suficientment' o 'força'».

DERIV.: *Masser*. *Massilla* (mall. DAg.) < cast.; *massillada*; *emmassillar*. *Massís* adj. [c. 1460]: «los 4 cavallers --- anaren al aleujament del rey --- devisats en altra manera --- ab papafigos --- molt ben brodats de grosses perles, ab capells fets a modo de Turquia, ab

cints d'or *macís*, ab paternòsters de calcedònies ---», JnMartorell (Ag., § 61, 202.5): derivat comú amb el fr. ant. *massiz* (*God.* v, 196a), it. *massiccio*, oc. *massís*, cast. *maçizo* (1475), port. *maçizo*; «*macís*: solidus; *macissar-se*: solidare; *manilla* tova o *macissa*: armilla, dextrale, dextrocherium», Busa-N. 1507 (D-iv-5, D-v-2); «lo peu ---, de les clavilles en avall, té la marrancha, os *macís*, diu-se *talus*», «són los lleus de substància espongiosa --- perquè han de rebre lo ayre que ve de defora per la tràchia artèria, y si foren *maçizos* o espessos no-l porien rebre», OPou (*ThPu.*, 263, 288); «Va per trist roquissà 'l torrent d'Aubarca, / l'horrenda Fosca abarca / --- / com a murades de *macissa* roca, / que fins als núvols toca, / una y altra ribera van crexent / ---», Costa i Llobera (*Torr. de Pareys*, 1905, 3a).

Substantivat és igual, en especial aplicat a un conjunt muntanyós; però com que el fr. modern va canviar *massiz* en *massif* (tal com *soi* SITIS en *soif*, segons el model de *ues/uef*, *vis/vif* etc.) alguns rossellonesos en feren *massiu*, disbarat que féu forolla, de primer només entre geògrafs o excursionistes, originat per Bosch de la Trinxeria (que era de Prats de Molló, 1831-97 i escrivia amb molts francesismes, com *unit* 'llis', encara un mot, *equival pás*), veg. *Records d'un excursionista*; seguirien d'altres, en part de per allà («contemplava axecaments espantosos de *massius* grànifics que ---», MrnVayreda, *Puny.*, pròleg, 18), però també d'altres bandes (CATorras, JIglésias), i encara que després fou ridiculitzat, en quedà alguna deixia; que ha donat gran florada després de la guerra, en l'ús adjectiu de *massiu* amb el sentit de 'en massa': exclòs i condemnat per Fabra i Alcover-Moll, també a mi em repugna (més que més essent superflu, car sempre es pot dir en *massa* sense cap desavantatge), però en els últims anys s'ha afermat tant, que és de témer que ja no té remei. *Massissesa* [Busa-N. 1507], que avui reemplaçen per *massivitat*, ai de mi. *Massissar*; *emmassissar*. *Massó*; *amassonar* tort. («se pasta amb la farina necessària fins que tot està ben *amassonat*», V. la cita a CELIANDRE, vol. II, 660a17).

Amassar, com el cast. *amasar* 'pastar (el pa, la farina etc.) [assahonar la pasta: subigo, pinso], DTo. 1647] poc genuí en cat. (*pastar* o *fènyer*) o millor a rebutjar, si bé té arrelament en bastants parlars val. i cat. occ. i allí és digne de tolerància: en part s'usa amb afèresi: *massar* a Cardós (Tavascan, 1934) (així també a l'Alt Aragó: *masar* a Echo, *amasar* Bielsa, 1965-6); «la *massa* de *pinçons*, o sea la operació de sacar el fruto a las piñas (previamente tostadas) del pino piñonero», JnCastelló (*Ibiza y Form.*, 110); *amassadura* [DTo. 1670]; *amás*, *amassada*, *amassador*, *amassament*; *desmassat*. *Remassar* o *arremassar*, gallicisme indigne de tolerància fora del Rosselló.

Masserès 'arreu nàutic': «tota fusta apte a fer veixells de mar, exàrcia e tots altres arreu e *maceresos* aptes e necessaris als dits veixells», «si alguns membres, exàrcia e arreu qui sien estats de veixells de mar, o *massaresos* d'aquells, los quals veixells, per fortuna de temps o per altre qualsevol cas, seran estats perduts